

การวิเคราะห์องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม ของผู้เรียนระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ภาคกลาง

FACTOR ANALYSIS OF MORAL INTELLIGENCE OF UNDERGRADUATE STUDENTS IN PRIVATE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF CENTRAL REGION

ชุตินา แสงदारารัตน์*

Chutima Saengdararat*

องอาจ นัยพัฒน์**

Ong-art Naiyapatana**

อรอุมา เจริญสุข***

Orn-uma Charoensuk***

---

* นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

* Ph.D. Candidate, Research and Development on Human Potentials, Faculty of Education, Srinakharinwirot University

* Email: chutima@slc.ac.th

** รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

** Associate Professor, Department of Measurement and Research Education, Faculty of Education, Srinakharinwirot University

** Email: ong-art@swu.ac.th

*** อาจารย์ประจำภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

*** Lecturer, Department of Measurement and Research Education, Faculty of Education, Srinakharinwirot University

*** Email: orn-uma@swu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความฉลาดทางจริยธรรมของผู้เรียนระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้เรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง 4 สถาบัน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ จำนวน 980 คน 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจำนวน 540 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อหาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม และแบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นแรกเป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในขั้นที่สองเป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง ด้วยโปรแกรม LISREL

ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ ความมีเมตตา การให้อภัย และความเคารพ ทั้ง 4 องค์ประกอบสามารถอธิบายความฉลาดทางจริยธรรมได้ร้อยละ 36.66 จากผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยค่าสถิติต่างๆ พบว่า โมเดลความฉลาดทางจริยธรรมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ: ความฉลาดทางจริยธรรม การวิเคราะห์องค์ประกอบ ผู้เรียนระดับปริญญาตรี

Abstract

The objectives of this research are to analyze the exploratory factor analysis and the confirmatory factor analysis of moral intelligence of undergraduate students in private higher education institutions of the central region. The sample consists of 980 undergraduate students for analyzing exploratory factor analysis and 540 undergraduate students in for analyzing second order confirmatory factor analysis from 4 private higher education institutions. Data were collected by using questionnaires related to moral intelligence with 5 rating scale and then analyzed by exploratory factor analysis using statistical package program SPSS to extract the component of moral intelligence. The model was validated by second order confirmatory factor analysis using LISREL program.

The research results indicated that moral intelligence of undergraduate students consists of four components: responsibility, compassion, forgiveness, and respect. The four components accounted for 36.66% of moral intelligence. The statistical test indicates that moral intelligence model was congruent with the empirical data.

Keyword: Moral Intelligence, Factor Analysis, Undergraduate Student

บทนำ

“การดำเนินชีวิตโดยใช้วิชาการอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ จะต้องอาศัยความรู้รอบตัวและหลักศีลธรรมประกอบ ด้วยผู้ที่มีความรู้แต่ขาดความยั้งคิด นำความรู้ไปใช้ในทางมิชอบ ก็เท่ากับเป็นบุคคลที่เป็นภัยแก่สังคมของมนุษย์” พระบรมราชาโฆวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

มหิตลาลิเบศรา มาธิปดี จักรีนฤพดินทร

สยามมินทรราชิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่๙

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๑๘ กันยายน ๒๕๐๔

จากพระบรมราชาโฆวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลาลิเบศรา มาธิปดี จักรีนฤพดินทร สยามมินทรราชิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ที่ได้ัญเชิญมาข้างต้น “ผู้ที่มีความรู้แต่ขาดความยั้งคิด นำความรู้ไปใช้ในทางมิชอบ ก็เท่ากับเป็นบุคคลที่เป็นภัยแก่สังคมของมนุษย์” สถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบันไม่เพียงจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านความฉลาดทางสติปัญญา (Intelligence Quotient: IQ หรือ Cognitive Intelligence: CI) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ หรือ Emotional Intelligence) ความรู้ความสามารถทางด้านวิชาชีพแล้ว เมื่อผู้เรียนมีความรู้ความสามารถทางวิชาการ วิชาชีพแล้วยังไม่เพียงพอ ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรอบรู้ ความยั้งคิด หลักศีลธรรมเพื่อนำความรู้ ความสามารถไปใช้ในทางที่ชอบที่ควร ก็จะต้องประโยชน์ให้แก่บุคคล สังคม ประเทศชาติ ได้พัฒนาไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความฉลาดทางสติปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์เพียงเท่านั้น การที่บุคคลใช้อารมณ์ได้อย่างเฉียบฉลาด และเหมาะสมต่อสถานการณ์ ทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต มีความก้าวหน้า และมีความสุขทั้งในชีวิตการศึกษา การงาน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ (Goleman,1995) ซึ่งยังไม่เพียงพอในการเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ หากขาดองค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม หรือความฉลาดทางจริยธรรม (MQ หรือ Moral Intelligence) เป็นคำที่คิดค้นโดยโรเบิร์ต โคลล์ (Robert Coles,1997) จิตแพทย์เด็กจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดโดยแยกความคิดด้านจริยธรรมและศีลธรรมออกจากความฉลาดทางอารมณ์เพื่อความชัดเจนมากขึ้น ความฉลาดทางจริยธรรมของเด็กนั้นไม่สามารถฝึกฝนหรือขัดเกลาได้ในช่วงสั้นๆ ดังสำนวนไทยที่ว่า “สั้นตรงขุดได้ แต่สั้นตานนั้นขุดยาก” การที่บุคคลจะมีความฉลาดทางจริยธรรมระดับดีนั้น ปัจจัยที่ช่วยพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรม คือ การสอนศีลธรรม คุณธรรมโดยตรงให้กับเด็ก และการถ่ายทอดศีลธรรม คุณธรรมจากผู้ใหญ่ให้โดยตรงให้กับเด็ก ถ้าบุคคลได้รับการฝึกฝน ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตั้งแต่วัยเด็ก ก็สามารถพัฒนาพื้นฐานของความฉลาดทางจริยธรรมตนเองขึ้นมาได้อีกระดับ และความฉลาดทางจริยธรรมก็จะฝังลึกไปในจิตใต้สำนึกของบุคคลนั้น

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ พบว่ามีผู้ศึกษาและให้ความสำคัญของความฉลาดทางจริยธรรมไว้หลากหลาย ดังที่Borba (2001) ผู้สร้างแรงบันดาลใจทางการศึกษา (Inspiring Educator) ได้กล่าวว่า คุณธรรมที่สำคัญที่ทำให้เด็กทำในสิ่งที่ถูกต้องมี 7 ประการ ประกอบด้วย 1) ความเอื้ออาทร (Empathy) 2) การมีจิตสำนึกรับผิดชอบชีวิต หรือมโนสำนึก (Conscience) 3) ความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self-control) 4) ความเคารพนับถือ (Respect) 5) ความเมตตากรุณา (Kindness) 6) ความอดทน (Tolerance) 7) ความยุติธรรม (Fairness) และยังพบว่า ความฉลาดทางจริยธรรมมีความสำคัญต่อภาคธุรกิจ ดังที่ Lennick และ Kiel (2005) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีความฉลาดทางจริยธรรมที่เข้มแข็งจะทำให้ธุรกิจ ได้รับความเชื่อถือ และประสบผลสำเร็จได้นั้นควรมีคุณลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้ 1) ด้านความซื่อสัตย์และมีคุณธรรม (Integrity) 2) ด้านความรับผิดชอบ (Responsibility) 3) ด้านความเมตตากรุณา (Compassion) 4) ด้านการให้อภัย (Forgiveness) ในแถบตะวันออกกลางพบการศึกษาความฉลาดทางจริยธรรมตามแนวคิดของ Hussain (2010) ซึ่งสอดคล้องกับหลักจริยธรรมของศาสนาอิสลาม ได้กำหนดคุณธรรมพื้นฐาน 10 ประการ ดังนี้ 1) ความอดทน (Patience) 2) การถ่อมตัว (Modesty) 3) ความนุ่มนวล (Gentleness) 4) ความอ่อนน้อมถ่อมตน (Humility) 5) การให้อภัย (Forgiveness) 6) ความรู้สึกชื่นชม (Gratitude) 7) ความเมตตาสงสาร (Kindness) 8) ความซื่อสัตย์ (Honesty) 9) ความกรุณา (Generosity) 10) ความสุขุมรอบคอบ (Prudence) แม้กระทั่ง

หลักคำสอนของศาสนาคริสต์ ที่ได้ชื่อว่าเป็นศาสนาแห่งความรัก พระเยซูสอนให้รักแม้กระทั่งศัตรู และยังต้องเมตตากรุณาต่อคนทั้งหลายไม่เลือกหน้าและไม่ละโอกาสที่จะช่วยเหลือตามความสามารถและโอกาส (สุจิตรา อ่อนค้อม, 2545, น. 207)

สำหรับความสำคัญของความฉลาดทางจริยธรรมในบริบทวัฒนธรรมสังคมไทย มีลักษณะกลมกลืนไปกับการเลี้ยงดูของครอบครัว และการอบรมสั่งสอนของครู อาจารย์ผ่านทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติทำให้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาได้ซึมซาบเข้าไปในจิตใจของคนไทยจนแทบจะแยกความเป็นคนไทยจากพระพุทธศาสนาไม่ได้ พระพรหมคุณาภรณ์ (2556, น. 36-37) ได้กล่าวไว้ว่าพระพุทธศาสนาและการนำธรรมะมาพัฒนาหลักสูตร นั้นยึดหลักมีขมิมาปฏิปทา คือหลักที่มุ่งให้มนุษย์เว้นจากการหมกมุ่น มัวเมา และการทรมานตัวเองให้ลำบาก โดยเว้นจากการประพฤติที่ตึงเกินไป หรือหย่อนเกินไปโดยมีมรรคเป็นทางสายเดียวที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ ดังนี้ 1) สัมมาทิฐิ เห็นชอบ 2) สัมมาสังกัปปะ คิดชอบ 3) สัมมาวาจา พูดชอบ 4) สัมมากัมมันตะ ทำชอบ 5) สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ 6) สัมมาวายามะ เพียรชอบ 7) สัมมาสติ ระลึกชอบ 8) สัมมาสมาธิ ตั้งจิตชอบ ถ้าในรูปการอบรมก็เรียกเป็นไตรสิกขาซึ่งประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา นอกจากนี้จากการศึกษาของโครงการวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในประเทศไทย พ.ศ. 2554 ได้พบแกนหลักของคุณธรรม จริยธรรม ที่จำเป็นสำหรับสังคมไทยมี 10 ประการ ดังนี้ 1) ความพอเพียง 2) ความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 3) ความกตัญญู กตเวทิตา 4) ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง 5) ความมีวินัย 6) ความอดทน อดกลั้น 7) ความขยันหมั่นเพียร 8) ความมีสติ 9) ความรับผิดชอบ 10) ความเสียสละ (สายฤดี วรภิกโกคาทร และคณะ, 2554) นอกจากนี้ความสำคัญของความฉลาดทางจริยธรรมผ่านคำสอนทางพระพุทธศาสนา ในบริบทวัฒนธรรมสังคมไทยแล้ว ในบริบทวัฒนธรรมสังคมของประเทศในทวีปเอเชียอื่นๆ ที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ สาธารณรัฐประชาชนจีน พื้นที่ไต้หวัน (พระไพศาล วิสาโล, 2552) เมืองคังกร พูทริจ้อจี ซึ่งเป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่สามารถที่ใช้ขบวนการจิตอาสาที่พัฒนาบุคลากรจำนวนมากให้เป็นคนที่มีคุณภาพ มีจิตเมตตา กรุณา ใฝ่บำเพ็ญประโยชน์เพื่อเพื่อนมนุษย์ โดยเน้นการมีพรหมวิหาร 4 คือ 1) เมตตา (ความรักโดยไม่แบ่งแยก) 2) อุเบกขา (การให้โดยไม่หวังผลตอบแทน) 3) กรุณา (การลงมือช่วยผู้อื่นให้พ้นจากทุกข์) 4) มุทิตา (ความสุขที่เกิดจากช่วยผู้อื่นให้เป็นสุข)

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการต่างๆ ความเชื่อบนฐานศาสนาต่างๆ ตามวัฒนธรรมสังคมของประเทศต่างๆ หรือแม้แต่นักวิชาการของประเทศไทยเองยังกำหนดจริยธรรมต่างกันไป การนำแนวคิดความฉลาดทางจริยธรรมทางด้านตะวันตก หรือตะวันออกที่มีความแตกต่างกันทางด้านนิยาม ความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรม มาใช้ในบริบทของสังคมไทย เพียงด้านเดียวอาจจะไม่เหมาะสม หรือไม่รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงโลกเทคโนโลยี ความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทย และความฉลาดทางจริยธรรมเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ไม่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูบนพื้นฐานของความเชื่อ ศาสนา ที่เป็นลักษณะเฉพาะถิ่น ทำให้การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ประสบความสำเร็จในบางที่และไม่ประสบความสำเร็จในบางที่ ด้วยความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมว่ามีจำนวนกี่องค์ประกอบเท่าใด แต่ละองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักความสำคัญมากน้อยเพียงใดและองค์ประกอบเหล่านี้ควรมีชื่ออะไรบ้าง ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมของผู้เรียนระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง โดยผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมที่พบนั้น จะยังประโยชน์ให้สำหรับผู้บริหาร ผู้สอน ในสถาบันอุดมศึกษา นำไปใช้วางแผนพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เป็นผู้เรียนได้มีความรู้ทางวิชาการ ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และเชิงยืนยันของความฉลาดทางจริยธรรมของผู้เรียนระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวกับ Moral Intelligence หรือ Moral Quotient มีผู้เรียกในภาษาไทยแตกต่างกันไป เช่น ความฉลาดทางจริยธรรม ความฉลาดทางคุณธรรม ความฉลาดทางจริยธรรมและศีลธรรม สมรรถนะทางจริยธรรม เช้าวันจริยธรรม ในงานวิจัยนี้เรียกว่า ความฉลาดทางจริยธรรม และกำหนดความหมายของความฉลาดทางจริยธรรม หมายถึง ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจ การรู้จักปรับพิชิตข้อขัดแย้งที่สามารถแยกแยะสิ่งที่ถูกต้องและสิ่งที่ผิดออกจากกันได้รวมทั้งสามารถเลือกประพฤติตนให้สอดคล้องกับความถูกต้องด้วยความตั้งใจและเจตนาที่ตั้งามโนสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจ

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางจริยธรรมมาจากการสังเคราะห์ศึกษาแนวคิดต่างๆ ดังนี้ แนวคิดของ Lennick และ Kiel (2005) ที่ประกอบองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน คือ 1) ด้านความซื่อสัตย์ และมีคุณธรรม (Integrity) 2) ด้านความรับผิดชอบ (Responsibility) 3) ด้านเมตตากรุณา (Compassion) และ 4) ด้านการให้อภัย (Forgiveness) แนวคิดความฉลาดทางจริยธรรมของ Borba (2001) ประกอบด้วย 1) ความสามารถเข้าใจผู้อื่น หรือ ความเอื้ออาทร (Empathy) 2) การมีจิตสำนึกที่รับผิดชอบชั่วดี หรือ มโนสำนึก (Conscience) 3) ความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self-control) 4) ความเคารพนับถือ และการมีมารยาทต่อผู้อื่น (Respect) 5) ความเมตตากรุณา (Kindness) 6) ความอดทน อดทนอดกลั้น (Tolerance) 7. ความยุติธรรม (Fairness) แนวคิดของ Hussain (2010) ประกอบด้วย 1) ความอดทน (Patience) 2) การถ่อมตัว (Modesty) 3) ความนุ่มนวล (Gentleness) 4) ความอ่อนน้อมถ่อมตน (Humility) 5) การให้อภัย (Forgiveness) 6) ความรู้สึกชื่นชม (Gratitude) 7) ความเมตตาสงสาร (Kindness) 8) ความซื่อสัตย์ (Honesty) 9) ความกรุณา (Generosity) 10) ความสุขุมรอบคอบ (Prudence) แนวคิดของ องค์การพุทธคือนิจ (Tzu Chi Buddhist Organization) องค์การการกุศลที่ใหญ่ที่สุดในสาธารณรัฐประชาชนจีน (เกาะไต้หวัน) เชื่อว่าการมีเมตตาหรือความรักต่อผู้อื่นโดยไม่แบ่งแยก จึงถือเป็นหัวใจสำคัญขององค์การพุทธคือนิจ สอดคล้องกับหลักพรหมวิหาร 4 โดยองค์การพุทธคือนิจให้ความหมายอันประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา (ภิกษุณีบุญลิลิตา พิทยรังษฤษฎ์, 2552) แนวคิดทางพุทธศาสนา (พระพรหมคุณาภรณ์, 2556) ได้กล่าวไว้ว่า พระพุทธศาสนาและการนำธรรมมาพัฒนาหลักสูตร นั้น ใช้หลักมัชฌิมาปฏิปทา คือ หลักที่มุ่งให้มนุษย์เว้นจากการหมกมุ่น มัวเมา และการทรมานตัวเองให้ลำบาก โดยเว้นจากการประพฤติที่ ดึงเกินไป หรือหย่อนเกินไป มรรคเป็นทางสายเดียวแต่ประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ส่วน 1) สัมมาทิฐิ หรือ เห็นชอบ (Right View or Right Understanding) 2) สัมมาสังกัปปะ หรือ ดำริชอบ (Right Thought) 3) สัมมาวาจา หรือ วาจาชอบ (Right Speech) 4) สัมมากัมมันตะ หรือ กระทำชอบ (Right Action) 5) สัมมาอาชีวะ หรือ เลี้ยงชีพชอบ (Right Livelihood) 6) สัมมาวายามะ หรือ พยายามชอบ (Right Effort) 7) สัมมาสติ หรือ ระลึกชอบ (Right Mindfulness) 8) สัมมาสมาธิ หรือ จิตมั่นชอบ (Right Concentration) แนวคิดของศูนย์คุณธรรม องค์การมหาชน โดยการศึกษาโครงการวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย พบแกนหลักของคุณธรรม จริยธรรม ที่จำเป็นสำหรับสังคมไทยมี 10 ประการ (สายฤดี วรกิจโกศาทร และคณะ, 2554, น.19-20) ดังนี้ 1) ความพอเพียง 2) ความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 3) ความกตัญญู กตเวทิตา 4) ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง 5) ความมีวินัย 6) ความอดทน อดกลั้น 7) ความขยันหมั่นเพียร 8) ความมีสติ 9) ความรับผิดชอบ 10) ความเสียสละ แนวคิดคุณธรรมและจริยธรรม ที่พึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษา เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541, น. 101-109) ได้เสนอคุณธรรม จริยธรรม และทัศนคติที่ควรพัฒนาให้กับเด็กและเยาวชนไว้ดังนี้ คือ 1) ความซื่อสัตย์สุจริต 2) ความรับผิดชอบ 3) ความอดทน อุทิศตน นอกจากนี้ ปราณี วิรุทธวนิชย์ (2542, น. 269) ได้เสนอคุณธรรมจริยธรรมที่ สำคัญที่บุคคลพึงมีในการประกอบอาชีพไว้ 5 ประการ ดังนี้ 1) ความขยันหมั่นเพียร 2) ความซื่อสัตย์ สุจริต 3) การตรงต่อเวลา 4) ความเมตตากรุณา 5) ความรับผิดชอบ และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (Thai Qualifications Framework for Higher Education) ได้กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของบัณฑิตที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรีไว้ใน ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics and Moral) ให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจโลก (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552)

จากแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางจริยธรรมจากนักวิชาการที่หลากหลาย และคุณธรรมจริยธรรมที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์แนวคิดต่างๆ ที่กล่าวมาได้องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความซื่อสัตย์ (Integrity) เป็นคุณลักษณะที่ยึดมั่นความจริง ความถูกต้องดีงามเป็นหลักในการดำเนินชีวิต 2) ความรับผิดชอบ (Responsibility) เป็นคุณลักษณะที่เอาใจใส่ รอบคอบ มีความเพียรพยายามต่อหน้าที่รับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถ 3) ความเมตตา (Compassion) เป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงความห่วงใย เต็มใจ ซินชมยินดีและปรารถนาดีต่อผู้อื่น 4) การให้อภัย (Forgiveness) เป็นคุณลักษณะที่สามารถปล่อยวาง ไม่ถือสา และให้อภัยในความผิดพลาดของตนเองและผู้อื่นได้ 5) ความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self control) เป็นคุณลักษณะที่สามารถบังคับใจตนเอง กล่าวปฏิเสธสิ่งที่ไม่ควร กระทำสิ่งที่ถูกต้อง 6) ความเคารพนับถือ (Respect) เป็นคุณลักษณะที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน แสดงออกด้วยความสุภาพด้วยใจที่เปิดกว้าง 7) ความอดทน (Tolerance) เป็นคุณลักษณะที่ยอมรับการผิดกรรม ความเชื่อของผู้อื่นได้แม้จะไม่เห็นด้วย ดังนั้นเพื่อให้เป็นสากลจึงได้สำรวจ และตรวจสอบแนวคิด โดยนำมาวิเคราะห์หาองค์ประกอบเชิงสำรวจและยืนยันของความฉลาดทางจริยธรรม

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2558 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง (สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา. 2558) จำนวน 38 สถาบัน รวม 230,148 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) ประกอบด้วยวิธีการแบ่งแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยมีขนาด และกลุ่มสาขาวิชาเป็นชั้นภูมิ (Stratum) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ในการเลือกคณะวิชา ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 – 4 จาก 4 สถาบันการศึกษาเอกชน 3 กลุ่มสาขาวิชา เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ จำนวน 980 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เป็นจำนวน 540 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถามเพื่อหาองค์ประกอบเชิงสำรวจของความฉลาดทางจริยธรรม แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับจำนวน 1 ฉบับ มีจำนวน 42 ข้อ มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.9

2) แบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับจำนวน 1 ฉบับ มีจำนวน 25 ข้อ มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.8

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง 4 สถาบัน โดยแบ่งตามกลุ่มสาขาวิชา 3 กลุ่มสาขาวิชา ได้แก่ กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ กลุ่มสาขาวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ศึกษาศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ของความฉลาดทางจริยธรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS กลุ่มตัวอย่างที่ใช้จำนวน 980 คน เพื่อระบุองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมลิสมัล (LISREL) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้จำนวน 540 คน เพื่อยืนยันโมเดลคุณลักษณะขององค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) สกัดองค์ประกอบร่วมด้วยวิธีการวิเคราะห์แกนหลัก (Principle Axis Factoring) โดยใช้วิธีการหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนิแมกซ์ (Varimax Method) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) มีการประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีการประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม พบว่าประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ รวม 20 ข้อ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ด้านความรับผิดชอบ ประกอบด้วยข้อ 11, 10, 8, 7, 9, 12 มีค่า Eigen Value เท่ากับ 10.266 สามารถอธิบายองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมได้ เท่ากับ 24.422 % องค์ประกอบที่ 2 ด้านความมีเมตตา ประกอบด้วย ข้อ 14, 15, 13, 17, 16 มี ค่า Eigen Value เท่ากับ 2.844 สามารถอธิบายองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมได้ เท่ากับ 31.214 % องค์ประกอบที่ 3 ด้านการให้อภัย ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวกับการให้อภัย คือ ข้อ 21,23,24 ข้อที่เกี่ยวกับความอดทน คือข้อ 39, 40, 42 เมื่อพิจารณาสาระของข้อความเช่น ท่านยินดีเมื่อมีคนโต้แย้งความคิดเห็นของท่าน , ท่านยอมรับในความคิดต่างทางอุดมการณ์ของเพื่อนได้ มีความหมายที่สะท้อนถึงความสามารถปล่อยวาง ไม่ถือสาให้อภัยในความผิดพลาดของตนเองและผู้อื่นซึ่งเป็นคุณลักษณะของการให้อภัยร่วมอยู่ด้วยและยังสอดคล้องกับ จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่าการให้อภัย มีค่า Eigen Value เท่ากับ 1.212 สามารถอธิบายองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมได้ เท่ากับ 34.101 % องค์ประกอบที่ 4 ด้านความเคารพ ประกอบด้วยข้อ 36, 35, 33 มีค่า Eigen Value เท่ากับ .1.073 สามารถอธิบายองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมได้ เท่ากับ 36.66 % ดังตาราง ที่ 1

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรก พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) พบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ 1 องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ตั้งแต่ 0.325 – 0.372 องค์ประกอบที่ 2 องค์ประกอบด้านความมีเมตตา มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ตั้งแต่ 0.405 – 0.484 องค์ประกอบที่ 3 องค์ประกอบด้านการให้อภัย มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ตั้งแต่ 0.308 – 0.440 องค์ประกอบที่ 4 ด้านความเคารพ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.375 – 0.489 และแต่ละองค์ประกอบมีความเชื่อมั่นในการวัด (R^2) ตั้งแต่ 0.190 – 0.570 ดังตารางที่ 2

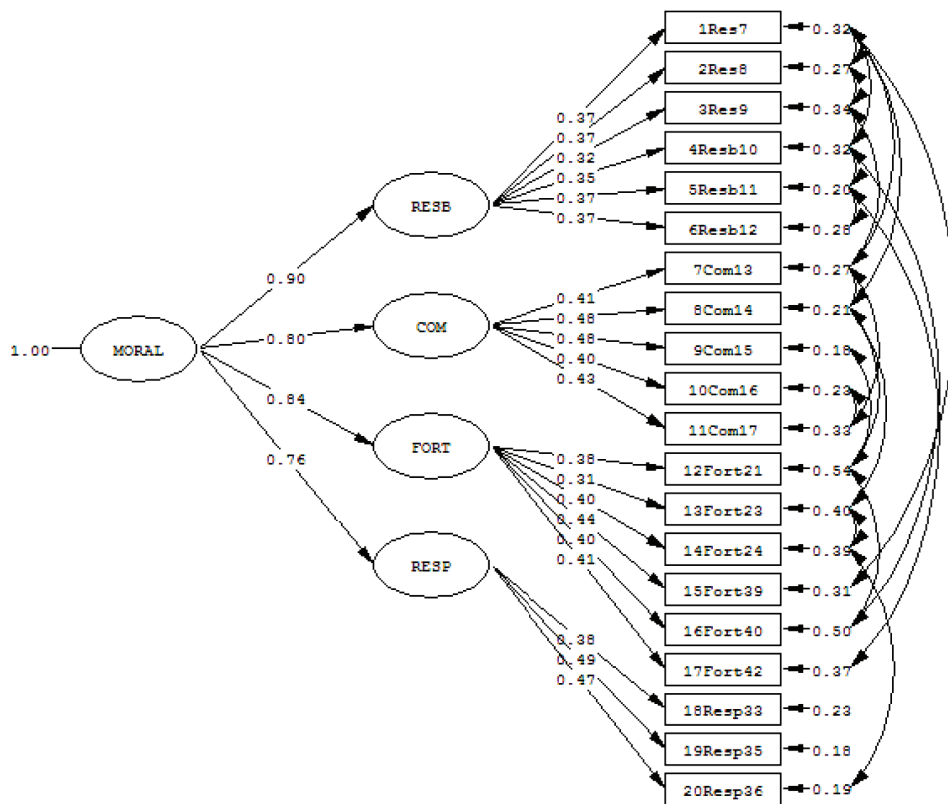
ตารางที่ 1 ตารางแสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบ Factor loading ของแบบวัดองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม

ลำดับ	ข้อความ		Factor loading			
			Factor1	Factor2	Factor3	Factor4
1	Resb 11	ท่านเต็มใจรับผิดชอบในการกระทำของตน	0.612	0.150	0.200	0.130
2	Resb 10	ท่านยอมรับความผิดพลาดในการกระทำที่เกิดขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม	0.599	0.116	0.216	0.131
3	Resb 08	เมื่อท่านต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น จะรับผิดชอบในงานของตนอย่างเต็มที่	0.577	0.177	0.160	0.148
4	Resb 07	ท่านยอมเสียสละร่างกาย แรงใจ เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วง	0.510	0.203		0.125
5	Resb 09	ท่านทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันตามกำหนดเวลา	0.497	0.154		
6	Resb 12	ถ้าพบปัญหาท่านจะหาทางแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดผลเสียมากขึ้น	0.438	0.280	0.242	0.155
7	Com 14	ท่านชอบช่วยเหลือผู้อื่น	0.236	0.712		
8	Com 15	ท่านให้กำลังใจคนรอบข้าง เพื่อให้มีความหวัง กำลังใจ	0.242	0.620	0.148	0.108
9	Com 13	ท่านมีความรู้สึกที่ดีเมื่อได้ดูแลผู้อื่น	0.276	0.591	0.121	0.134
10	Com 17	ท่านช่วยเหลือผู้อื่นโดยที่ไม่ต้องการร้องขอ	0.214	0.555	0.262	0.111
11	Com 16	การห่วงใยผู้อื่นเป็นสิ่งที่สำคัญที่ควรกระทำ	0.168	0.536	0.265	0.193
12	Forg 24	เมื่อผู้อื่นทำผิดต่อท่าน ท่านสามารถให้อภัยเขาได้		0.218	0.542	
13	Tole 39	ท่านยินดีเมื่อมีคนโต้แย้งความคิดเห็นของท่าน	0.242		0.509	0.433
14	Forg 23	ท่านยอมรับว่าผู้อื่นย่อมมีโอกาสทำผิดพลาดได้	0.209	0.132	0.434	0.176
15	Tole 42	ท่านยอมรับในความคิดเห็นต่างกันทางอุดมการณ์ของเพื่อนได้	0.184	0.161	0.404	0.283
16	Forg 21	ท่านปล่อยวางกับอดีตที่ผิดพลาด พร้อมทำปัจจุบันให้ดีที่สุด	0.229	0.126	0.388	
17	Tole 40	ท่านไม่ทำงานที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน แม้ว่าจะทำให้มีรายได้ดี	0.213	0.164	0.325	0.312
18	Resp 36	ท่านให้เกียรติและยกย่องผู้ที่กระทำความดี	0.233	0.175		0.604
19	Resp 35	ท่านมีลักษณะอ่อนน้อมถ่อมตน เชื้อพั่งผู้ที่มีอาวุโสกว่าทั้งในครอบครัว และในสังคมทั่วไป	0.205	0.253		0.492
20	Resp 33	ท่านแสดงความเคารพนับถือ บุพการี ครูอาจารย์ผู้มีพระคุณ	0.203	0.247	0.149	0.437
Eigen Value			10.266	2.844	1.212	1.073
% of Variance			24.442	6.772	2.887	2.556
Cumulative %			24.442	31.214	34.101	36.657

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลความฉลาดทางจริยธรรม

ตัวแปร	น.น.องค์ประกอบ b(SE)	B	t	R ²	สปีส คะแนน องค์ประกอบ
การวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบอันดับแรก					
องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ					
- 1 Res	0.371	0.371		0.298	0.220
- 2 Res	0.372(0.034)	0.372	10.802*	0.339	0.210
- 3 Res	0.325(0.039)	0.325	8.277*	0.237	0.145
- 4 Res	0.352(0.042)	0.352	8.354*	0.277	0.203
- 5 Res	0.366(0.038)	0.366	9.689*	0.398	0.262
- 6 Res	0.372(0.049)	0.372	9.195*	0.328	0.230
องค์ประกอบด้านความมีเมตตา					
- 7 Com	0.413	0.413		0.384	0.214
- 8 Com	0.484(0.033)	0.484	14.603*	0.530	0.368
- 9 Com	0.483(0.039)	0.483	12.478*	0.565	0.466
- 10 Com	0.405(0.035)	0.405	11.426*	0.421	0.260
- 11 Com	0.429(0.041)	0.429	10.350*	0.359	0.205
องค์ประกอบด้านการให้อภัย					
- 12 Fort	0.380	0.380		0.212	0.196
- 13 Fort	0.308(0.044)	0.308	6.999*	0.190	0.116
- 14 Fort	0.399(0.051)	0.399	7.866*	0.287	0.213
- 15 Fort	0.440(0.052)	0.440	8.449*	0.388	0.328
- 16 Fort	0.401(0.056)	0.401	7.206*	0.244	0.213
- 17 Fort	0.408(0.051)	0.408	8.076*	0.313	0.245
องค์ประกอบด้านความเคารพ					
- 18 Resp	0.375	0.375		0.376	0.324
- 19 Resp	0.489(0.040)	0.489	12.334*	0.570	0.547
- 20 Resp	0.466(0.038)	0.466	12.138*	0.536	0.524
การวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบอันดับที่สอง					
ความรับผิดชอบ	0.902(0.082)	0.902	11.035*	0.814	
ความมีเมตตา	0.798(0.067)	0.798	11.975*	0.637	
การให้อภัย	0.838(0.092)	0.838	9.070*	0.702	
ความเคารพ	0.761(0.067)	0.761	11.402*	0.579	
Chi-square = 170.525 df = 145 P-value = 0.07247					
GFI = 0.969 AGFI = 0.956 RMR = 0.0298 RMSEA = 0.0181 *p < .05					

Chi-Square=170.53, df=145, P-value=0.07247, RMSEA=0.018

ภาพที่ 1 โมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่า องค์ประกอบด้านความฉลาดทางจริยธรรมในแต่ละองค์ประกอบมีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกองค์ประกอบแสดงว่า องค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญในการพิจารณาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม เมื่อพิจารณาในรายละเอียดขององค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ มีค่าน้ำหนักมากที่สุด เท่ากับ 0.902 รองลงมา ได้แก่ องค์ประกอบด้านการให้อภัย มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.838 องค์ประกอบด้านความมีเมตตา มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.798 และองค์ประกอบด้านความเคารพ มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด เท่ากับ 0.761 และแต่ละองค์ประกอบมีค่าความเชื่อมั่นในการวัด (R2) ตั้งแต่ 0.579 – 0.814 แสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบ สามารถวัดคุณลักษณะของความฉลาดทางจริยธรรมของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา และยืนยันโมเดลคุณลักษณะขององค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมตามแนวคิดที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ดังตารางที่ 2

จากผลการวิเคราะห์ความกลมกลืนขององค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองขององค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมพบว่า ผลการทดสอบค่าไคสแควร์ (χ^2) เท่ากับ 170.525 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 145 ค่าความน่าจะเป็น (P-value) เท่ากับ 0.07247 ดัชนีความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.969 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.956 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (RMR) เท่ากับ 0.0298 และดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.0181 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ศูนย์มาก แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังตารางที่ 2 และภาพที่ 1

อภิปรายผล

การวิเคราะห์องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมของผู้เรียนระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของความฉลาดทางจริยธรรม ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทางจริยธรรม มีจำนวน 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความมีเมตตา (Compassion) การให้อภัย (Forgiveness) องค์ประกอบนี้เกิดจากการให้อภัย และความอดทนที่ยอมรับพฤติกรรม ความเชื่อที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับคำสอนจากคัมภีร์ไบเบิล “ท่านเป็นผู้ที่พระเจ้าทรงเลือกสรร เป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่รักของพระองค์ จงเห็นอกเห็นใจกัน จงมีความใจดี ความอ่อนน้อม ความอ่อนโยน และความพากเพียรอดทนเป็นเสมือนเครื่องประดับตน จงผ่อนหนักผ่อนเบาซึ่งกันและกัน หากมีเรื่องผิดใจกันก็จงยกโทษกัน องค์พระผู้เป็นเจ้าทรงให้อภัยความผิดของท่านอย่างไร ท่านก็จงให้อภัยแก่เขาอย่างนั้นเถิด” (โคโลสี 3:12-13) (คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตธรรมแผนกพระคัมภีร์, 2557) และด้านความเคารพ (Respect)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของความฉลาดทางจริยธรรมมีค่าไคสแควร์ (χ^2) เท่ากับ 170.525 ที่องศาอิสระ(df) เท่ากับ 145 ค่าความน่าจะเป็น (P-value) เท่ากับ 0.07247 พบว่าค่าไคสแควร์ (χ^2) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.969 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.956 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้หนึ่ง รวมถึงการพิจารณาดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (RMR) เท่ากับ 0.0298 และดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.0181 ซึ่งมีค่าที่ต่ำมากเข้าใกล้ศูนย์ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (พูลพวงค์ สุขสว่าง, 2556, น.15-16) แสดงให้เห็นว่า โมเดลองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมนั้นมี 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย ความรับผิดชอบ (Responsibility) การให้อภัย (Forgiveness) ความมีเมตตา (Compassion) และด้านความเคารพ (Respect) ทั้งนี้ยังพบว่า องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ (Responsibility) มีค่าน้ำหนักมากที่สุด เท่ากับ 0.902 ทั้งนี้อาจเพราะกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (Thai Qualifications Framework for Higher Education) มีการกำหนดให้ความรับผิดชอบเป็นส่วนหนึ่งของทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม จึงทำให้ผู้เรียนระดับอุดมศึกษามีคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบที่สูงซึ่งสายอาชีพ วรกิจโกคาทร และคณะ (2554) พบว่าความรับผิดชอบเป็นคุณธรรมที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยงให้เกิดแรงผลักดันและสำนึกในหน้าที่ของตัวบุคคลในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงสอดคล้องกับแนวคิดของ Lennick และ Kiel (2005) เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541) และปราณี วิรุรวานิชย์ (2542) รองลงมา ได้แก่ องค์ประกอบด้านการให้อภัย (Forgiveness) มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.838 ซึ่งปราณี วิรุรวานิชย์ (2542) กล่าวว่า เมื่อบุคคลมีความเข้าใจเห็นใจผู้อื่นที่อยู่ร่วมกันในสังคมหากเขาทำความผิดพลาดหรือบกพร่องไปด้วยความไม่รู้ก็จงเมตตาและให้อภัย ในความผิดพลาดของตนเองและผู้อื่นได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Lennick และ Kiel (2005) Borba (2001) และ Hussain (2010) องค์ประกอบด้านความมีเมตตา (Compassion) มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.798 ซึ่งสายอาชีพ วรกิจโกคาทร และคณะ (2554) พบว่า ความเมตตาเป็นคุณธรรมที่เป็นปัจจัยสนับสนุนให้บุคคลได้มีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เกื้อกูลกันในรูปแบบต่างๆ โดยไม่เอาเปรียบผู้อื่น สอดคล้องกับแนวคิดความฉลาดทางจริยธรรมของ Lennick และ Kiel (2005) Borba (2001) Hussain (2010) และปราณี วิรุรวานิชย์ (2542) แนวคิดพรหมวิหาร 4 ขององค์การพุทธนิจอิจิ (Tzu Chi Buddhist Organization) (ภิกษุณีบุญลีมา พิทยรังสฤษฏ์, 2552) และองค์ประกอบด้านความเคารพ (Respect) มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด เท่ากับ 0.761 ทั้งนี้อาจเพราะคนไทยนิยมความสุภาพอ่อนโยน ยกย่องผู้มีอาวุโส ครูบาอาจารย์ จึงมีลักษณะของความอ่อนน้อมถ่อมตน ความสุภาพ และความเคารพนับถือผู้อาวุโส สอดคล้องกับแนวคิดความฉลาดทางจริยธรรมของ Borba (2001), Hussain (2010) และแต่ละองค์ประกอบมีค่าความเชื่อมั่นในการวัด (R2) ตั้งแต่ 0.579 – 0.814 แสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบ สามารถวัดคุณลักษณะของความฉลาดทางจริยธรรมของผู้เรียนระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน และแสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของความฉลาดทางจริยธรรมตามแนวคิดที่ผู้วิจัยศึกษา

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป จากการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบเชิงสำรวจของความฉลาดทางจริยธรรมพบว่าประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ ความมีเมตตา การให้อภัย และความเคารพ และจากการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลความฉลาดทางจริยธรรม ผลการตรวจสอบพบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยค่าสถิติต่างๆ

ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

1. จากผลการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบเชิงสำรวจของความฉลาดทางจริยธรรมด้วยการศึกษาแนวคิดต่างๆ ที่หลากหลาย ผลสมผสานระหว่างตะวันออกและตะวันตก แล้วนั้นพบองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม 4 องค์ประกอบ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อครู อาจารย์ ผู้บริหารสถาบันการศึกษา หรือผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดทางจริยธรรมในการนำแบบวัดองค์ประกอบทางจริยธรรมไปใช้ทดสอบผู้เรียน

2. องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานจากมากไปน้อย คือ ประกอบด้วย ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความมีเมตตา (Compassion) การให้อภัย (Forgiveness) และความเคารพ (Respect) ตามลำดับ ซึ่งการพัฒนาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมควรจะเริ่มจากการพัฒนาองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดจะพัฒนาได้ง่ายกว่าองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุด

3. จากผลการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลความฉลาดทางจริยธรรมที่พบความสอดคล้องของโมเดล สามารถนำองค์ประกอบที่พบมาใช้พัฒนากิจกรรมหรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมให้ผู้เรียนระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษา ได้

4. ควรมีการศึกษาค้นคว้าไม่แปรเปลี่ยนในระดับชั้นปี หรือกลุ่มสาขาวิชาในผู้เรียนระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษา

ข้อเสนอแนะต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

นักวัดผลการศึกษา นักจิตวิทยา นักวิจัยทางการศึกษา นักวิชาการด้านคุณธรรมจริยธรรม สามารถศึกษาค้นคว้าทำการวิจัยโดยเน้นความสำคัญตามองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมในการสร้างเครื่องมือที่ใช้พัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมแก่ผู้เรียน

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). *มหาวิทยาลัยที่ทางแยก: จุดประกายวิสัยทัศน์อุดมศึกษาไทยในอนาคต*. (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ: ชัดเชลล์มีเดีย.
- คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตธรรม แผนกพระคัมภีร์. (2557). *พระคัมภีร์คาทอลิก ฉบับสมบูรณ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ: คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม แผนกพระคัมภีร์.
- ปราณี วิรุทธวนิชย์. (2542). *จริยธรรมกับชีวิต*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (ป.อ. ปยุตโต). (2556). *สู่การศึกษาแนวพุทธ*. (พิมพ์ครั้งที่ 6) กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระไพศาล วิสาโล. (2552). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการจัดการความดี ศึกษากรณีมูลนิธิพุทธฉือจี้*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- พูลพงษ์ สุขสว่าง. (2556). *โมเดลสมการโครงสร้าง*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ภิกษุณีปัญญลิมา พิทยรังสฤษฎ์. (2552). *ศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรพุทธฉือจี้ในไต้หวัน*. วิทยานิพนธ์ พท.ม (พระพุทธศาสนา) บัณฑิตวิทยาลัยพระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัลลภา เทพหัสติน ณ อยุธยา. (2546). *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนิสิตนักศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- สายฤดี วรกิจโกศาทร และคณะ. (2554). *รายงานโครงการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- สุจิตรา อ่อนค้อม. (2545). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดวงแก้ว.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 และแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักงานนโยบายและแผนการอุดมศึกษา. (2558). *สรุปข้อมูลสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญาจำแนกตามภาคและจังหวัด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- Borba, M. (2001). *Building Moral Intelligence: The Seven Essential Virtues that Teach Kids to Do the Right Thing*. CA: Josssey bass.
- Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence*. New York: Bantam.
- Hussain, M. (2010). *Seven Steps to Moral Intelligence*. United Kingdom : Kube Publishing.
- Lennick, D. and Kiel, F. (2005). *Moral Intelligenc: Enhancing business performance and Leadership success*. New Jersey: Pearson Education.
- Robert, C. (1997). *The Moral Intelligence of children*. London: Boloombury.